

Soltan Myrat IV bilen Emir Kun masgaraçylygy

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 26 января, 2025

Soltan Myrat IV bilen Emir Kun masgaraçylygy SOLTAN MYRAT IV
BILEN EMIR KUN MASGARAÇYLYGY

Osmanlyny özüniň ata-babasy hasaplaýan jahyllar sürüsine çynym bilen nebsim agyrýar. Öňem ýazypdym, ýene gaýtalaýaryn: Kim kimi atasy, eždady, kakasy hasaplaýan bolsa hasaplabersin. Türkiň mertebesini peselden, türki adam hasabynda görmedik hanedan asla meniň ata-babam bolup bilmez. Bolany!

Munuň ýene bir tarapy bar. «Osmanlyda gomoseksualizm» atly makalamda giňişleýin durup geçipdim. Durup geçdim geçmesine, ýöne okaýanyň nireshi bilen okaýanyny bilemok. Soňam ýarym-ýalpy akly bilen şindizem osmanlysöýüjilik etseler, jynym atlanýar.

Allatagala «Ýunus» süresinde «aklyny ulanmaýanlaryň üstüne hapalyk ýagdyrjagyny» aýdýar. Soňky otuz ýylyň dowamynda ýurдумызда ýaşaýan adamlaryň başyna gelen bela-beterler hakda oýlananyňda, ýokardaky hudawy deliliň yslamyň mukaddes kitabyna boýun egendigini aýdýan giň halk köpçülükleri tarapyndan nähili üns berilýändigi görnetin görünýär.

Osmanly tagt ugrunda taryhyň iň ganly, iň wagşyýana jenaýatlaryny eden, dogry-dürs maşgala durmuşy bolmadyk, öz ogluny, doganlaryny gaşyny çytman öldürjek derejede ruhy näsag ganhorlaryň höküm süren we halyf unwanynyň bardygyna garamazdan **yslamy doly ýukan, dine hyýanat eden, yslamyň ýer bagyrtlaýan** şu günki emewi wersiyasyň ösdürip rasionallykdan we **ylym-bilimden daşlaşdyran, diňe şagal mesligini edip gezen meýlishalar hanedandyr.**

Men muny olary masgaralajak bolup aýdamok. Bu sap hakykat. Muňa mysal hökmünde Osmanlynyn iň gowgaly döwründe tagta oturdulan Myrat IV-niň durmuşyna göz aýlasaňam ýeterlik.

• **Myrat IV tagta oturdylýar**

Ýaňam aýdyşymyz ýaly Osmanlynyň iň gowgaly döwrüni başdan geçirýän ýyllary. Bir topbak ýanyçaryň turzan topalañynyň netijesinde Ýaş Osmanyň tagtdan düşürilip oglanlyk namysyna deglenden soň urlup-ýenjilip öldürilýär, ýerine-de Däli Mustapa getirilýär. Emma kän wagt geçmänkä onuň doly ruhy näsagdygy bilnip, ýerine 12 ýaşly Myrat IV oturdylýar.

Emma tagtyň hakyky eýesi taryhyň ikinji Hurremi hasaplanan ejesi Kösem we asly bosniýaly giýewi sadrazam Topal Rejep eken.

Kösem kem-kemden ulalyp barýan soltany kiçi we tejribesiz hasaplap, eger «haremhanadaky» aýal-gyzlar bilen bolup başlasa, aňy üýtgedip özüne garşy küşgüriler öýdýär. Şonuň üçinem ol ogly yetişip ugrandan aýal-gyzlar bilen ýakyn gatnaşyk saklamagy gadagan edipdir we ýerine meý-şeraplar bilen bile täze görmegeý, ýaş «oglanlary» getirdipdir, jynsy islegini şolar bilen kanagatlandyrmagy gazanypdyr.

Şeýle şertlerde ulanan Myrat bu azgyn endigine çakdanaşa öwrenişipdir welin, mundan el çekesi gelmän tä ölyänçä dowam

etdiripdir.

Kösem indi ogly zürýatsyz ötmesin diýip, her dürli ýollar
bilen onuň aýal-gyzlar bilen ýatmagyny ýola goýjak bolup
urnupdyr.

Çarhypelegiň oýnuna seretseňizläň, aýal-gyz bilen bialaç
ýatýan ýaly hylwat jaýyna giren Myratdan emele gelen hiç bir
çaga uzak ýaşamandyr.

Göýä hudaýtarapyn gudrat bular ýaly azgynyň neberesiniň dowam
etmegini islemeýän ýalydy.

kitapcy.ru

Ýaş Osman

Ýigrimi ýaşlaryna gelen Myrat agasy Osmana edilenleri unutman, wagty gelende onuň aryny almaga kasam içipdi. Ýerini berkidip sultanlyk güýjüni doly eýeländen soň birinji nobatda Topal Rejebi we onuň adamlaryny öldürdýär. Soňra Däli Ybraýymdan başga ähli doganlaryny bogduryp, osmanly taryhynyň iñ ganly döwrünüň başyny başlady.

Belli bir wagtlap ol bir eneden doglan dogany Däli Ybraýymy-da öldürermen bolupdyr, emma Kösem tagtyň mirasdüşersiz galjagyny aýdyp, ony raýyndan gaýtardy.

Edil şol wagtam Eýran ýörisine çykmaly boldy.

• **Rewan häkimi Ýusup**

Goşunyna baş bolup Rewan galasynyň öňüne gelen sultan birnäçe gezek top atyşyny edenden soň Rewanyň eýranly häkimi söweşmezden sultana boýun egýär we şäheriň açaryny tabşyrýar. Ol şobada sünni mezhebine geçirilip, Tahmasp bolan ady Ýusup edilýär.

Özi ýaly oglanbaz bolan Ýusuby sulhy alan sultan sylag hökmünde ilki Halaba häkim edip ugradýar, emma çydap bilmän 2-3 aýdan soň ony Stambula getirdýär.

Keýpi-sapa dünýäsiniň ussady bolan Ýusup derrew ýeňiňi çyzgap işe girişýär, hökümdaryň ýatsa-tursa kellesine gelmejek zowky-sapaly gjelerini gurnamak işine baş bolýar.

• **Oglanlar ýörite depdere ýazlyp hasaba alnypdyr**

Ýusup bu işiň gözünü çykaryp ýerine ýetirip başlaýar welin, köşkdäki «oglanlar» könelsip keýp bermän başlansoň, täze oglanlar tapmaga girişýär. Ol yzygiderli diýen ýaly zähmetkeş halkyň arasynda aýlanyp başlayár. Gözüne ilen göze gelüwli, görmegeý, gelşikli, kömekçi oglanjyklary ýanyndaky «götberenleri» ýörite depdere belläpdir. Wagty-sagady gelende adam ugradyp, şol oglanjyklary sultana beripdir. Ýagdaý şeýle bir ýürekbulanjy hala gelýär welin, soňabaka Ýusubyň bazara çykanyň gören zähmetkeş halk:

– Kömekçileriňizi ýaşyryň, «Emir-Kun» ýene bazara çykypdyr – diýip, biri-birlerine habar etmäge başlapdyr, şeydip il-gün çagajyklaryny goramaga dyrjaşypdyr.

• **Emir Kun sözüniň manysy näme?**

Emir sözüniň manysyna-ha düşündiriş gerek däl. Ony hemmäňizem bilýäňiz.

Kun – (ýürekbulanjy sözem bolsa ýazmaly bolýas) parsça «göt» diýmek (bu söze kürtçede «qun» diýilýär).

Ýagny, stambullylar Ýusuby «patışanyň oglan (göt) üpjünçiligine jogapkär emir» hökmünde atlandyryp tanapdyr.

• **Emirgan**

Emir-Kun dilden-dile geçip, wagtyň geçmegin bilen “Emirguna”, ahyrynda (biziň günlerimize çenli gelen) “Emirgan” görnüşinde aýdylmaga başlandy.

kitapcy.ru

İçoglanlar

Ýusubyň edýän şeýle hyzmatlaryndan hoşal bolan patşa oña Bosfor bogazyny ýakalap duran tokaýlykda köşk gurduryp sowgat edipdir. Stambulda häzirki «Emirgan korusy» (koru – роща, ýagny dynç alynýan bak-bakjalyk ýer) diýilýän ýer şol ýerdir. Mundan soñ «Emirgan» sözünü eşdende ýüregiňiz bulanmasa gerek. Hernä şondan soñ Urfadaky Emirganam ýykylyp aýrylýar.

kitapcy.ru

Emirgan korusy

Osmanlynyň taryhcysumaklary şeýlekin masgaraçylykly ýagdaýa düşündiriş bermek üçin hamana Ýusubyň Eýrandan bir ýerden

gelen «Emir Guna ogludugy» ýalanyny toslamaga mejbür bolupdyrlar.

Emma doğruchtaryħçylar bu hakykaty subutnamalary bilen mälim etdiler. Elbetde, ýalançylaryň demi çykmadı...

Indi «Turuň, ýörüň, Emircana gidip, çay içeliň» diýende, mazaly oýlanyp soň diýiň.

Ugur GÖRGÜLI

27.06.2016 ý. – Zugdidi. Gürjüstan. Taryhy makalalar